

КЕЙС

ВІДЕНЬ: ЯК ПОЄДНУВАТИ ІСТОРИЧНУ СПАДЩИНУ ТА ПОТРЕБУ В МІСЬКОМУ РОЗВИТКУ

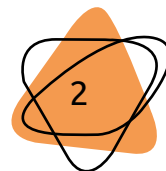

REHERIT

← ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Кейс «Відень: як поєднувати історичну спадщину та потребу в міському розвитку» підготовлений для проєкту «ReHERIT: спільна відповідальність за спільну спадщину», що реалізується з 2018 до 2020 року.

Проєкт спрямовано на переосмислення, актуалізацію та розвиток потенціалу культурної спадщини Умані, Львова та інших міст Центральної та Західної України.

Метою проєкту є робота з потенціалом культурної спадщини для економічного, туристичного, культурного та освітнього розвитку міст, налагодження комунікації між органами влади, неурядовими організаціями, місцевими жителями.

Проєкт передбачає підготовку низки аналітичних досліджень щодо ефективного управління місцевою культурною спадщиною у форматі рекомендацій, кейсів та білих книг.

Міста як економічні, соціальні та культурні центри потребують постійного розвитку, зокрема просторового. Для міст з історичними центрами це стає викликом, адже стара інфраструктура не витримує навантаження, а непродумана поява нової може зашкодити історичним надбанням. Поєднання інтегрованих планів розвитку міста та ефективного правового регулювання може бути ефективним рішенням для цього виклику.

2018 року вперше за історію міське населення світу стало більшим, ніж сільське. Міста перетворилися на економічні, соціальні й культурні центри, куди стікається все більша кількість людей. Глобалізація, технічний прогрес, зростання населення планети, а також велика кількість туристів безповоротно змінюють міста «старої Європи». Однак інфраструктура історичних міст не розрахована на таку кількість нових мешканців. Тому один із найбільших викликів сучасного містобудування — як урахувати економічні, соціальні й урбаністичні потреби та водночас бережно ставитися до історичної спадщини?

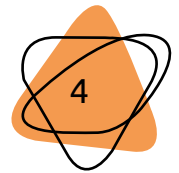
Міста, особливо ті, які мають історичні центри та внесені до Світової спадщини ЮНЕСКО, потребують виважених, доцільних і цілком конкретних політик, які враховували б і необхідність збереження культурної спадщини, і якісне просторове та інфраструктурне зростання цих міст.

У містах із матеріальною культурною спадщиною накладають обмеження на будівельні роботи в історичних районах. Тому ці частини міста законсервовані, а нова інфраструктура та архітектурні об'єкти виростають поза їхніми межами або з порушенням цих обмежень. З одного боку, такі обмеження дають змогу зберегти культурну спадщину, але з другого — спричиняють нерівномірний розвиток міста, тобто центр залишається своєрідним музеєм, а сучасне місто стрімко розвивається поза ним, і нова інфраструктура зміщується у віддаленіші райони. Така модель юридично не порушує жодних норм, проте, з погляду просторового розвитку, вона спотворює міський ландшафт і непропорційно навантажує інфраструктуру. Австрійська столиця Відень теж свого часу стикнулася з цією проблемою.

Фото: Альфред Стаєр

У Відні є багато історичних нашарувань. Він розвинувся з кельтських та римських поселень у велике середньовічне місто, яке згодом стало столицею Австро-Угорської імперії з архітектурною спадщиною бароко й класицизму. Це один із найпопулярніших туристичних напрямків у Європі. А сприяє цьому історична спадщина, зокрема архітектурний ансамбль центру. Водночас Відень — це динамічне

місто, яке швидко зростає, а тому й постало перед викликом узгодження сучасних форм урбаністичного розвитку та збереження світової спадщини.

2001 року старовинний [центр](#) Відня став частиною історичної спадщини ЮНЕСКО. Наступного, 2002 року, муніципалітет ухвалив План управління пам'ятками культурної спадщини, який і мав на меті зберегти давню архітектуру. Проте розростання міста вимагало нових рішень. Постала потреба розробити такий спосіб управління містом, який сприяв би і збереженню його історичної спадщини, і водночас гармонійному розвитку, відповідаючи економічним потребам зростання. Так з'явився [Віденський меморандум](#).

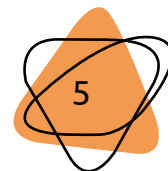
Віденський меморандум став [результатом](#) конференції, яка відбулася 2005 року на вимогу [Світового комітету спадщини](#). Основною причиною її проведення була тенденція, що навколо історичних центрів почали зводити модерні та дуже високі будівлі, які формально не порушували вимог збереження спадщини, однак завдавали шкоди візуальній єдності міст і не відповідали принципам інтегрованого розвитку.

Особливість Віденського меморандуму в тому, що він розглядає історичні райони не як ізольовані одиниці, а як елементи системи, що може бути «здоровою» тільки за умови гармонії та єдності всіх складових. Меморандум визнає, що історичні міста не повинні ставати музеями («замерзати» в часі), а отже, необхідно враховувати сучасну потребу в розбудові міст і включати історичні центри як органічні частини їх інтегрованого розвитку. Основний виклик — знайти баланс між збереженням спадщини та урбаністичним дизайном, що орієнтується на інноваційність, єдність у контексті візуальної та просторової складової, топографії тощо.

Відповідно до Віденського меморандуму, гармонійний розвиток історичних міст потребує взаєморозуміння між розробниками політик, планувальниками міських просторів, девелоперами, архітекторами, фахівцями з реставрації та консервації, власниками нерухомості, інвесторами та самими містянами. Взаєморозуміння між цими сторонами дасть змогу розвивати міста, водночас зберігаючи їхню історичну та культурну ідентичність.

Меморандум також констатує, що не варто мімікрувати нові будівлі під історичні, адже це лише створює ілюзію цінності нових будинків та нівелює справді цінні з історичного та культурного погляду об'єкти: «Міське планування, сучасна архітектура та збереження історичного міського ландшафту повинні уникати всіх форм псевдоісторичного дизайну, оскільки вони є протиріччям як історичному, так і сучасному».

Відповідно до положень меморандуму, орган міського самоврядування переглянув основні документи, які регулювали будівництво та просторовий розвиток Відня. Значну увагу муніципалітет приділив рамковим документам міського планування — було розроблено й затверджено План землекористування та План містобудування. План землекористування — це фактично більш деталізована версія Плану містобудування, яка ділить територію міста на функціональні зони. Нині для регулювання сфери використовують мікс юридичних інструментів на федеральному та міському рівнях, наприклад, Федеральний закон про захист пам'яток та муніципальний Будівельний кодекс.

Одна з найвідоміших нових будівель в історичному центрі Відня — готель «Топаз», розташований за 200 метрів від Собору Святого Стефана, туристичної візитівки Відня. Готель зводили з 2010-го упродовж двох років з урахуванням сучасних технологій енергоефективності. Проект мав на меті показати, що інноваційний дизайн може гармонійно поєднуватися з міським історичним ландшафтом.

Приклад Відня показує, що збереження світової культурної спадщини та урбаністичний розвиток не є взаємовиключними явищами. Знайти баланс між потребою збереження культурної спадщини та економічним розвитком міст складно, але можливо.

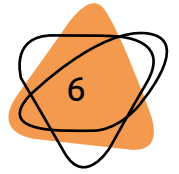
Насамперед слід змінити розуміння спадщини – сприймати її не як чужорідний сучасності об'єкт із минулого, а як органічну частину розвитку міста. Другий важливий крок — розробити політики просторового розвитку міст і планувальні документи, які були б актуальними та доступними для оцінювання усім мешканцям незалежно від їхніх інтересів. Для цього потрібна політична воля міської влади та залучення до розробки основних заінтересованих сторін (муніципалітет, міська громада, місцеві бізнес-кола, фахівці у сфері культурної спадщини та ін.), щоби збалансувати їхні інтереси. Врешті, потрібна ефективна система моніторингу за дотриманням містобудівних вимог, щоб розроблені документи справді працювали.

Відповідальне міське планування — це основний інструмент органічного розвитку міст. Віденський меморандум та адаптація муніципальних документів, які регулюють містобудівні норми й плани відповідно до нього, — це саме те, що дало змогу Відню стати міжнародним прикладом гармонійного поєднання культурної спадщини та інноваційних проектів у єдиному міському просторі.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

The Historic Centre of Vienna: World Cultural Heritage and Vibrant Hub.
URL: <https://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b008372.pdf>

Vienna Memorandum on World Heritage and Contemporary Architecture.
URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000140984>

Historic Centre of Vienna. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1033/>

The Historic Urban Landscape: Managing Heritage in an Urban Century.

URL: https://books.google.com.ua/books?id=g3ceRmPa4Q4C&pg=PA62&lpg=PA62&dq=vienna+cultural+heritage+and+modern+development&source=bl&ots=SFDRiixx4C&sig=ACfU3U1XZtfG-2eBYERH2fvdlBhQq8fwQw&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwitlZjYuOrnAhVp_SoKHYwoD44Q6AEwBnoECAkQAQ#v=onepage&q=vienna%20cultural%20heritage%20and%20modern%20development&f=false

World Heritage cities management. URL: https://www.researchgate.net/publication/235260337_World_Heritage_cities_management